

“ Ա զեկ նայե աս քըթին ,
Ի նչ խօսք ունիս դու Ռէթթին .
Ովիդիս ըսես նէ ,
Պէտք է ըսես՝ լասոնն է ” :

Ճանլիս անունով գրագէտ խա-
թունը պարծենալով կը խօսէր իր քը-
թին մեծութեանը վրայ . ու մեծ
վրէժինդրութիւն ըրաւ երբոր տե-
սաւ որ իր դէմքը նկարողը ձեի բերե-
լու համար քիչ մը պատիկցուցեր էր
քիթը :

Աւրիշ հեղինակ մը մէկ քանի խոր-
հըրդածութիւններ ալ կ'ընէ մար-
դուս երեսին գծագրութեանը վրայ .
“ Ա զարմանանք , կ'ըսէ , թէ ինչպէս
աշխարհիս վրայ երկու մարդ չգրտ-
նուիր որ բոլորովին իրարու նման ըլ-
լան . բայց չենք զարմանար ու չենք
դիտեր որ ամէն մարդու երեսը այն-
պէս շինուած է՝ որ որչափ ալ մեզի
տգեղ երենայ , միայն թէ մասնաւոր
գիպուածով մը աւրուած չըլլայ , գե-
ղեցկացընելու համար վրան բան մը
աւելցընել չըլլար . չէ նէ աւելի կը
տգեղնայ . վասն զի բնութիւնը ան
տգեղութեան մէջ ալ այնպէս ձիշդ
համեմատութիւն մը պահած է որ
փոխել չըլլար : (Ճրինակի համար , թէ
որ մէկը ուզենայ տափաքիթ մարդու
մը քիթը երկընցընել , ես կ'ըսէմ թէ
շատ գէշ բան կ'ընէ . վասն զի անքի-
թը երկընալուն պէս՝ դէմքին մէկալ
մասերուն հետ ունեցած համեմա-
տութիւնը կը կորսընցընէ . անոր հա-
մար պէտք է որ տափակ քիթը տա-
փակ մնայ . առնես զինքը արծուունգն
ընես նէ՝ ցուցանք մը կը դառնայ :
Ը ատ անգամ կ'ըլլայ որ պատիկ քիթ-
մը , պատիկ աչք մը , մեծ բերան մը
տեսնելով՝ չենք հաւնիր , բայց պէտք
չէ արհամարհէնք . վասն զի անոնք
ալ մէկ կանոնաւոր գեղեցկութիւն
մը ունին , որուն գէմ բան չենք կըր-
նար ըսել : Անոր համար կը տեսնենք
որ ան նկարիչներն որ բնութեան աս

կանոնները դիտեր են՝ ուրիշներէն
վարպետ եղեր են :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այսնելեւայի աբյագանգը :

Զ ԱՅՆ ԻՆ ու արձագանգին բնական
պատճառներուն վրայ խօսելու ատեն՝
Աիմոննեթթայի արձագանգն ալ յի-
շեր էինք . հիմա հոս անոր վրայ քիչ
մը տեղեկութիւն տանք :

Աիմոննեթթա բառածը գեղ մըն է
Վիլան քաղքէն երկու մղոն հեռու .
աս գեղը Վիլանի Լոնծակայ դուքսը
շիներ է 1552ն , ու իր բնակարանն
ալ հօն փոխագրեր է : Այս տունը առ-
անձին տեղ մը շինուած է , ու չորս
կողմը բարձր ու խիտ ծառեր ունե-
նալուն պատճառաւ՝ գրեթէ ամե-
նեին ոչ քամի և ոչ արև կը տեսնէ :
Հեռուանց իրեք յարկ կ'երևնայ մէկ-
մէկու վրայ շինուած , ու աւելի Սի-
նու կուատուն մը կը նմանի քան թէ
իտալական շէնք մը : Իրեք թէ ունի ,
մէջտեղն ալ խուց մը որ չորս կողմէն
մէյմէկ դռներով ընդարձակ դաշտի
մը վրայ կը նայի : Այս խուցը մէկ պա-
տէն ինչուան դիմացի պատը զարմա-
նալի արձագանգ կուտայ . պատերուն
մէկը միայն պատուհան մը ունի , իսկ
մէկաները ամենեւին ծակ մըն ալ չու-
նին : Այս արձագանգիս երեսոյթը փոր-
ձելու համար՝ միայն ներսի անկիւն մը՝
ուր տեղ պատուհան մը կայ ըսինք՝
հոն կենալու է : Ճիէ որ մէկը ան պա-
տուհանին քովը կեցած բարձր ծայ-
նով մը ծիծաղի , արձագանգին ան
ձայնը այնչափ կը կըկնուի ու կը սաստ-
կանայ որ կարծես թէ գունդ մը սա-
տանաներ հոն տեղը կեցած կանչուը-
տելով կը ծիծաղին . նոյնպէս թէ որ
ծափ զարնելու ըլլաս , կարծես թէ

1 ‘Ասսոն՝ լատիներէ մէծաքիթ ըսել է , ու Ա-
վեդիսին մականունն է :

ամբողջ ժողովուրդ մը ծափահարութիւն կ'ընէ . ինչուան թուղթ մըն ալ պատուելու ըլլաս , թնդանօթներու որոտմունքներ ու ձայներ կը լսուին :

Ի՞ս ձայներու կրկնուիլը առաջ աշաւոր կերպով մը կը սկսի , ետքը կամաց կամաց պակսելով՝ ինչուան բնական ձայնի պէս կ'ըլլայ ու կը դադրի : Արկնութիւնները ինչուան երեսունուվեց անգամ կ'ըլլան եղեր . բայց աս արձագանգ տուող սենեկին ետեի մէկ սենեակը երբոր քակեր են հնութեանը համար , կրկնութիւններէն վեցը պակսեր են : Հատ հետաքրքիր մարդիկ ետեէ եղած են աս զարմանալի արձագանգիս պատճառները իմանալու , բայց մէկը չէ եղած որ ստոյգ ու ձիշդ մեկնութիւն մը կարենայ տալ : Ի՞սվի բնակիչներն ալ որ միշտ կը լսեն աս կարգէ դուրս ձայնն ու որոտմունքը , չեն հասկցած թէ ինչէն է աս արձագանգին սաստկութիւնը :

Ար պատմեն թէ Ի՞նդղիացի մը աս տանը զարմանալի յատկութեանը վըրայ զմայլած , իր երկիրն որ դարձեր է՝ տուն մը շինել տուեր է բոլորովին Ոիմոնեթթայի տանը նման , թէ ձեռով , թէ մեծութեամբ և թէ ինչուան ներսի կազմուածքովը . շէնքը լմըննալէն ետե՝ ուզելով իր շինած տանը արձագանգը փորձել , կը կենայ ան պատուհանին քովը ու ձայն կը հանէ . ձայնը օդուն մէջ կը կորսուի , ու մէկ արձագանգ մըն ալ չառներ : Խեղձ մարդը տեսնելով որ իր ամէն ջանքն ու յօյսը պարապ ելաւ , տրտմութենէն գրեթէ խելքը կը կորսընցընէ , ու կ'ըսեն թէ նաև ինքզինքը սպաններ է :

ԲՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պատկառուակ :

Ի՞սկական¹ , քասսիա² և պատկառուկ կ'ըսուին տեսակ մը բոյսեր , որ պարտէզներու ու ջերմանոցներու մեծ զարդ ու հարստութիւն են , և ընդաբեր³ բուսոց ցեղէն կը սեպուին . աս ցեղին տակը կ'երթան շատ տեսակ խոտեր , թուփեր ու ծառեր : Ի՞ս բոյսերուն ծաղիկը իրենց ծայրը ամփոփուած՝ կամ հասկի ձեռով կ'ըլլայ . հունտերնին կամ պտուղնին ընդհանրապէս երկայնաձև է՝ այլ և այլ ձեռով : Ի՞սկակիաները ինչուան հարիւր տասը տեսակ կը համբուին , որ իրենց տերեներովն ու ցողուններովը իրարմէ կը տարբերին : Ո՞էկ բոյս մը չկայ որ տերեները մի և նոյն ժամանակի . մէջ այնչափ զարմանալի երեւոյթներ ու ազուոր տեսք ունենան՝ ինչպէս աս բոյսը : Ո աճաւականութեան ու արուեստներու մէջ շատ կը բանին ակակիաներուն բերքերը : Ի՞րեւուն ելլելու ու մտնելու ատենը ասոնք այլ և այլ փոփոխութիւններ առնելուն կողմանէ՝ շատ անուանի են պատկառուկ ակակիան , կենգանի ակակիան ու հասարակ պատկառուկը . հոս մասնաւոր կերպով ասոր վրայ կը խօսինք :

Գիշերը աս բոյսին աերեները իւրաբու վրայ կը պառկին՝ դէպ՚ի իրենց կոթերը . ցորեկը նորէն կը տնկուին՝ իրը թէ քունէ մը արթընցած ըլլային : Ի՞րեւուն ճառագայթները , որ ուրիշ ամէն գործարանաւոր մարմիններէն աւելի բոյսերուն վրայ ազգեցութիւն ունին , բոյսերուն մէջ ալ ամենէն աւելի պատկառուկներուն վրայ կ'ազդեն . վասն զի ասոնք արեւուն ճառագայթներուն գիրքին համեմատ՚իրենց դիրքն ալ ստէպ կը փոխեն . անկէ զատ ուրիշ դիրք մըն ալ կ'առնեն , որ